

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

**Серія:
Педагогічні науки**

**Series:
Pedagogical Sciences**

**Випуск 189 (2020)
Edition 189 (2020)**

**Кропивницький – 2020
Kropyvnytskyi – 2020**

УДК 378

ББК 81.2(3)

Н 34

DOI випуску: 10.36550/2415-7988-2020-189-1

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 189. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – 259 с.

ISBN 978–7406–57–8

ISSN 2415–7988 (Print)

ISSN 2521–1919 (Online)

ICV 2018 = 77.92

Рецензенти: **Олексюк О. М.**, доктор педагогічних наук, професор.

Кучай О. В., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (галузь знань: Освіта/Педагогіка), згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах **Index Copernicus, Google Scholar, Academic Journals, Research Bible, WorldCat**, публікаціям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкта **DOI**.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Відповідальний секретар:

Кулікова С. В.

– кандидат педагогічних наук, ст. викладач Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Редакційна колегія:

Галета Я. В.

– доктор педагогічних наук, доцент Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Давидович Н.

– професор, університетський центр Самарія, Аріель, Ізраїль

Єжова О. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Жатан Є.

– професор Гданського університету, Польща

Калініченко Н. А.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Клім-Клімашевська А.

– доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Костікова І. І.

– доктор педагогічних наук, професор Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди

Радул В. В.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Радул О. С.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Остенда О.

– професор технологічного університету, Катовіца, Польща

Растрігіна А. М.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Рябовол Л. Т.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Савченко Л. О.

– доктор педагогічних наук, професор Криворізького державного педагогічного університету

Садовий М. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Шандрук С. І.

– доктор педагогічних наук, професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

*Друкуються за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
(протокол № 1 від 28.08.2020 року)*

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020

ТОЛОЧКО Світлана Вікторівна ВИКЛАДАЧ-ІННОВАТОР ЯК ОРГАНІЗАТОР УЧІННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	79
ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	85
АНТОНЕЦЬ Анатолій Вікторович ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗЕВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ.....	90
БЕЗЕНА Іван Михайлович, БОГАТИРЬОВА Тетяна Миколаївна, ДОРОШЕНКО Оксана Анатоліївна ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВМІНЬ І КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ В КОНТЕКСТАХ СТРАТЕГІЙ СУЧАСНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	95
БУКАТОВА Оксана Михайлівна, ФЕДОРОВА Ольга Василівна, ЯРЕНЧУК Людмила Георгіївна НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН.....	101
ВОЛОШИНА Ольга Сергіївна ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА У МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	105
ВОЛЧАНСЬКИЙ Олег Володимирович РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОПТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ.....	110
ГРИШКО Ольга Іванівна, ВІЛЬХОВА Оксана Григорівна РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ.....	115
ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович БОЙОВИЙ ХОРТИНГУ У КОМПЛЕКСІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ.....	120
ЗАДІЛЬСЬКА Галина Миколаївна НАВЧАННЯ У СПІВПРАЦІ ЯК ОДНА З БАЗОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗВО.....	129
ІЛІНІЦЬКА Наталія Степанівна МЕТОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЯК ПІДГРУНТТЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	132
КОЛОДІЙЧУК Юлія Вікторівна ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО» ДЛЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	135
ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна РОЗВИТОК НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ АУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	139
ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна, БУТЕНКО Тетяна Максимівна ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ПАРАДИГМ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ.....	142
МАЛАХОВА Жанна Володимирівна, БЕЛКОВА Тетяна Олександрівна ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	148

2. Al-Mahrooqi R., Troudi S. Using Technology in Foreign Language Teaching / Cambridge Scholars Publishing, 2014.

3. Hossain R., Shaikh P., Salam F. The Effectiveness of Using Technology in English Language Classrooms in Government Primary Schools in Bangladesh / Issue 1 Information and Communication Technology (ICT) for Development – Special Issue, 2015.

4. Shandruk, Svitlana. Tendentsii profesiinoi pidgotovky vchyteliv u USA [Tendencies of professional preparation of teachers in the USA]: [monography]. Kirovohrad:Imeks-LTD, 2012.

5. Tafani V. Teaching English Through Mass Media/ ActaDidacticaNapocensia, Volume 2 Number 1, 2009.

6. The Use of the Media in English Language Teaching / ELT documents / The British Council, 1979.

7. Webster R. A reflective and Participatory Methodology for E-learning and Life-long Learning / R. Webster // Advances in E-learning: Experiences and methodologies / J. Francisco, G. Penalvo // Information Science Reference. Hershey. 2008. P. 4.

8. Wilson B. What is a constructivist learning environment? In B. g. Wilson (Ed.) / B. Wilson // Constructivist learning environments: Case-studies in instructional design: Educational Technology Publications. 1996. P. 3.

REFERENCES

1. Solanki, D. Shyamlee, M Phil. (2012). *Vy'kory'stannya texnologij u vy'kladanni ta navchanni anglis'koyi movy*. [Use of Technology in English Language Teaching and Learning].

2. Al-Mahrooqi, R., Troudi, S. (2014). *Vykorystannya tekhnolohiy u vykladanni inozemnykh mov*. [Using Technology in Foreign Language Teaching].

3. Hossain, R, Shaikh, P., Salam, F. (2015). *Efektynist' vy'kory'stannya texnologiyi v klasny'x kimnatax anglis'koyi movy' v Uryadovy'x Pervy'ny'x Shkolax v Bangladesh*. [The

Effectiveness of Using Technology in English Language Classrooms in Government Primary Schools in Bangladesh].

4. Shandruk, Svitlana. (2012). *Tendentsii profesiinoi pidgotovky vchyteliv u USA*. [Tendencies of professional preparation of teachers in the USA]. Kirovohrad.

5. Tafani, V. (2009). *Vy'kladannya anglis'koyi movy' cherez zasoby' masovoyi informaciyi*. [Teaching English Through Mass Media].

6. *Vy'kory'stannya media u vivchenni anglis'koyi movy*. (1979). [The Use of the Media in English Language Teaching].

7. Webster, R. (2008). *Refleksy'vna metodologiya uchasti dlya elektronnoho navchannya ta navchannya protyagom us'ogo zhy'tya*. [A reflective and Participatory Methodology for E-learning and Life-long Learning].

Wilson, B. (1996). *Shho take konstruktivists'ke seredovy'shhe navchannya?* [What is a constructivist learning environment?].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛИСЕНКО Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: іншомовна комунікативна культура, інноваційні методи навчання, комунікативна компетенція.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LYSENKO Liudmyla Oleksandrivna – Ph, Associate Professor, Chair of Linguodidactics And Foreign Languages Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: foreign language communicative culture, innovative teaching methods, communicative competence.

Стаття надійшла до редакції 18.07.2020 р.

УДК 378.018:37.091.31

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-142-147

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5840-8178>
e-mail: music1951@ukr.net

БУТЕНКО Тетяна Максимівна – викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2898-3294>
e-mail: t.butenko@kubg.edu.ua

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ПАРАДИГМ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В різні часи педагоги-новатори, для подолання кризи в

системі освіти, використовували більш ефективні, як для тих часів, інформаційні та інноваційні технології навчання, педагогічні

технології. Застосування таких технологій в системі вищої педагогічної освіти дозволяло модернізувати її зміст і створювати умови для підготовки конкурентоспроможних педагогічних кадрів.

Модернізація професійної підготовки в умовах вищого навчального закладу відбувається і сьогодні. Науковці-педагоги застосовують інноваційні технології викладання, різні форми та методи роботи зі студентами, що дає змогу збагатити новим змістом сферу освіти та якісно вирішувати її завдання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інноваційна діяльність в організації педагогічного процесу вищої школи, це коли студенти активізують свою пізнавальну діяльність, занурюються в квазіпрофесійну діяльність, розвивають свої інтелектуальні якості, необхідні для прийняття рішень, а також навички аналізу і критичного мислення. При цьому відбувається: з'єднання теорії та практики; встановлення міжпредметних зв'язків; суттєве підвищення ролі самоосвітньої підготовки тих, хто навчається. Робота викладача передбачає створення таких умов, в яких студент не може навчатися нижче своїх можливостей і може отримати нове педагогічне мислення.

Багато науковців розробляли і впроваджували в систему вищої мистецької та педагогічної освіти різні інновації (Л. Бондаренко, І. Бех, Н. Гузій, Н. Гуральник, І. Зязюн, Н. Морзе, Н. Ничкало, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Рудницька, Л. Хоружа, В. Черкасов, О. Щолокова та ін.). В їхньому полі зору були інноваційні освітні технології, а також інноваційні методики викладання різних курсів для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «магістр».

Аналізуючи ці технології та методики можливо зробити висновок, що інноваційний напрям інтегрує в собі різноманітні підходи до здійснення педагогічних нововведень, основою яких є філософські, психологічні, педагогічні, психосоціальні розробки та нові досягнення у сфері інформатики. Проте проблеми інноваційної діяльності в Інститутах мистецтв постійно залишаються в сфері наукового дослідження.

Мета статті – дослідити проблему інновацій в педагогічній та музично-педагогічній діяльності ХХ сторіччя та охарактеризувати сучасні педагогічні технології навчання у вищих мистецьких

зкладах освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цілеспрямований аналіз наукових робіт дозволив з'ясувати, що інновації в навчанні з'являються ще в античні часи, але тільки на початку ХХ століття інновації усвідомлюються як «технології навчання», «освітні технології», «технології в навчанні», «технології в освіті», «педагогічні технології» в залежності від того, як автори уявляють структуру і складові освітньо-педагогічної діяльності.

Історичне поняття «технологія» виникло в зв'язку з технічним прогресом і, згідно із тлумаченням за словником (techne – мистецтво, наука; logos – поняття, вчення), є сукупністю знань про способи і засоби обробки матеріалів. Технологізація включає і мистецтво володіння процесом, який завжди передбачає послідовність операцій за певних умов із використанням необхідних засобів.

Серед відомих українських та російських педагогів ХІХ – початку ХХ століття ми можемо назвати К. Ушинського, Б. Грінченка та А. Макаренка, оригінальні новаторські педагогічні інновації яких вибудовувались на технологіях колективного способу навчання та всебічному розвитку особистості, розкритті їхніх індивідуальних якостей та здібностей. І тут ми можемо звернути увагу на сукупність прийомів і засобів, спрямованих на колективне й творче виховання, на чітку й ефективну організацію навчальних занять.

Для нашого дослідження суттєвим було проаналізувати не тільки різні педагогічні інновації в сфері освіти, але, в першу чергу, звернути увагу на «педагогічні технології», що використовували в своїй роботі видатні науковці-педагоги. Уперше термін «педагогічна технологія» згадується на початку ХХ століття в роботах радянських науковців з педології, заснованих на працях з рефлексології. При цьому педагогічні технології визначали дві сторони: 1) застосування системних знань для вирішення практичних завдань; 2) використання в навчанні технічних засобів.

Сьогодні триваюча дискусія про сутність інновацій, педагогічних технологій знайшла відображення в численних визначеннях різних авторів, педагогічних комісій і асоціацій. Але і нині у визначенні сутності педагогічних технологій немає єдиного погляду: одні розуміють це як певну систему вказівок щодо використання сучасних методів і засобів навчання; інші – цілеспрямоване застосування прийомів,

засобів, дій для підвищення ефективності навчання; треті – цілісний процес визначення мети, обґрунтування плану і програми дій та навчальних методів [6, с. 485]. Кожний з цих підходів має право на існування, оскільки охоплює різні сторони навчального процесу і передбачає використання варіативних технологій на рівні творчості та майстерності. У сучасній дидактиці представлені найрізноманітніші технології, бо кожен автор і виконавець приносять в педагогічний процес щось своє індивідуальне.

На думку В. Боголюбова, існує 4 етапи розвитку педагогічних інформаційних технологій навчання, які базуються на зміні типів навчання: вербальний – аудіовізуальний – програмований – мультимедійний та гіпермедійний» [1, с. 15]. Але для кожного з цих етапів характерним є існування й інших педагогічних технологій, таких, як: технологія традиційного навчання, технологія проблемного навчання, ігрові технології навчання, технологія особистісно-орієнтованого навчання, технологія розвивального навчання, технологія колективного способу навчання, технологія розвитку критичного мислення, технологія програмного навчання, технологія інтерактивного навчання, проектна технологія, технологія модульного навчання, технологія колективного творчого виховання, що з'являються на тому чи іншому етапі.

Перший етап, вербальне навчання (приблизно початок XX стст. – середина 50-х років XX ст.), характеризується виникненням у навчальних закладах різних технічних засобів подання інформації. В цей час, в першу чергу в США, з'являються перші програми аудіовізуального навчання, навчання за допомогою технічних засобів. В Європі використовуються на заняттях різні аудіовізуальні засоби, але все ж такі мови, яка є засобом мислення, людського спілкування приділяється велика увага. З її допомогою здійснюється пізнання і розуміння світу, опрацювання і передача інформації.

На спілкуванні з музикою була зорієнтована інноваційна музично-педагогічна технологія С. Шацького та В. Шацької. Для їхніх технологій розвивального навчання характерні вільна організація спеціальних занять музикою, гнучкий розклад занять за умов взаємодії всіх учасників навчально-виховного процесу, активізація цілісного комплексу процесів: пізнавальних, діяльнісних та емоційних, що охоплюють світ прекрасного – музику,

літературу, театр, живопис, ужиткове мистецтво. На заняттях В. Шацька велике значення надавала народній пісні і вважала, що її розуміння готує до сприйняття музичних класичних творів. Вирішувалися завдання накопичення музичних вражень, розвитку інтересів та смаків вихованців [6].

Другий етап (аудіовізуальне навчання), це середина 50-х – 60-і роки XX століття. В різних країнах вирішуються питання використання в навчанні технічних засобів (М. Кларк, Д. Хокридж з Великобританії; К. Чедуїк, Д. Фінн із США; К. Бруслінч із Швеції; Т. Сакамоте з Японії).

Теоретичною базою цього періоду є ідея програмованого навчання, а технологічною основою була розробка аудіовізуальних засобів, спеціально призначених для навчальних цілей: засоби зворотнього зв'язку, електронні класи, навчальні машини, лінгафонні кабінети, тренажери та ін. При цьому будь-яка педагогічна діяльність оголошується технологією, а основна увага в педагогічних технологіях концентрується не на засобах, а на системній організації навчального процесу. Центральне місце при цьому займає результат навчання, який може бути запланований, досягнутий, а сама технологія – відтворена. Велика увага приділялась людському фактору, особистості педагога і особистого потенціалу учнів з метою підвищення результативності їхньої діяльності [5, с. 44].

У цей час з'являється і нова педагогічна технологія В. Сухомлинського, що поєднує традиційну технологію навчання з потребами вчителя і учнів в спілкуванні зі світом природи, культури й знань. Він створює систему в основі якої лежить любов і повага до дитини, взаємозв'язок національного й загальнолюдського у формуванні гуманних цінностей особистості. Така «гуманістична» педагогіка зорієнтована на велику кількість ідей, що мають відношення до виховного процесу в школі, до співтворчості вчителя з учнем.

В. Сухомлинський надавав великого значення розвитку в школярів свідомого ставлення до навчання, до оволодіння знаннями як найважливішою життєвою потребою. Василь Олександрович також наполягав на необхідності гармонії середовища й слова. Слово – найтонший інструмент учителя. Виховна сила слова – в позиції, в точці зору вихователя, в його ставленні до людей, до світу. Слово стимулює самовиховання, оскільки пробуджує внутрішні духовні сили,

допомагає дитині побачити щось незрівнянно вище й значніше, ніж повсякденний світ особистого життя.

Третій етап (70-ті роки XX ст.), характеризується розширенням бази педагогічних технологій. Програмована концепція навчання вперше з'являється в США, а пізніше, в Європі. В Україні перші дослідження у цьому напрямі були зроблені в 60-ті роки директором Інституту кібернетики НАН України академіком В. Глушковым, психологом, академіком Г. Костюком, професорами Г. Балл і О. Довгялло і, завдяки чому в 70-ті роки стало можливим застосування електронно-обчислювальних машин у системі освіти, інформатизація освіти, використання персональних комп'ютерів у навчальному процесі середньої і вищої школи.

Змінюється методологічна основа педагогічних технологій, здійснюється перехід від вербального до програмованого навчання. У цей період технологія навчального процесу розробляється на основі системного підходу, а дослідники розуміють педагогічні технології як вивчення, розробку і застосування принципів оптимізації навчального процесу на основі новітніх досягнень науки і техніки.

Подальше осмислення суті педагогічного процесу дало можливість Ф. Фрадкіну, І. Лернеру, М. Кларіну розширити трактування поняття «педагогічна технологія» і усвідомити його як мистецтво володіння процесом, який завжди передбачає послідовність операцій за певних умов із використанням необхідних особистих, інструментальних і методологічних засобів, що використовуються для досягнення педагогічної мети [3, с. 10].

Звертається увага і на нові форми комунікації. Так, М. Кларк запропонував педагогу перетворитися «з авторитарного передавача готових ідей у натхненника (animateur) інтелектуального й творчого потенціалу учнів». Внаслідок цього відбувається передача творчих функцій педагога учню. Роль педагога і його мистецтва на стадії навчання у сфері самоосвіти поступово знижуючись, зникає.

Таким чином, рутинне навчання, що доведене до стадії розробленого технологічного процесу, учень (студент) здійснює самостійно в посиленому для нього темпі (інколи за допомогою викладача). Природно, учень (студент) повинен заздалегідь оволодіти своєрідною «професією» учня (студента), тобто

навчитися користуватися необхідним технологічним арсеналом. Слід лише спростити цей арсенал, звести його до простих навичок, правил та інших регламентованих нормативних процедур [4, с. 78–79].

У 70–80 роки XX століття відомий російський композитор, науковець й педагог Д. Кабалевський для того, щоб підняти музичну культуру слухачів, розробив свою нову педагогічну технологію навчання, що мала назву «педагогіка мистецтв». Педагогіка мистецтв знайшла своє втілення і в Україні. Продовжуючи традиції Д. Кабалевського у 90-х роках під керівництвом О. Ростовського, на основі української національної культури розробляється програмна технологія навчання, створюються нові програми з музики. Вони не тільки змінюють зміст попередніх програм, але і засоби навчання і виховання.

Гостре невдоволення існуючим станом справ у педагогічній науці 80-х років XX сторіччя вилилося потужним педагогічним рухом під назвою «педагогіка співробітництва» в якому брали участь В. Шаталов та М. Щетинін. Педагогіка співробітництва виступила з гострою критикою існуючої системи освіти і висунула вимоги щодо гуманізації та демократизації освіти, співробітництва в процесі взаємодії педагога та учня.

У той час значний інтерес становила і нова педагогічна технологія вироблена Є. Ільїним. Її суть полягала в реалізації найважливіших принципів освіти: індивідуалізації, диференційованого навчання, а також у розвитку емоційної сфери учнів, демократизації взаємостосунків («викладач – учень») у діалоговому режимі. Основним у методиці, що була складовою педагогічної особистісно-орієнтованої технології, було використання асоціативного фонду учнів під час пояснення нового матеріалу, елементів акторської майстерності та у зміні темпоритму заняття.

Нині триває четвертий (мультимедійний, гіпермедійний) етап. Відбувається визнання педагогічних технологій міждисциплінарним конгломератом, що функціонує на базі всіх відомих галузей педагогічного знання, а також використовує в своєму науковому апараті досягнення інших наук (кібернетика, логіка, соціологія, інформатика, оптика, акустика, професійний менеджмент та інші) [6, с. 488].

На цьому етапі панує мультимедійна технологія, що уможливорює поєднання

дидактичних функцій комп'ютера з традиційними формами роботи, створення інноваційних методик викладання конкретного предмета в системі освіти, а також сприяє більш ефективному засвоєнню знань, формуванню різних компетентностей та їх реалізації в творчій діяльності учнів та студентів.

Під мультимедійною технологією розуміємо технологію, яка окреслює порядок розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації різних модальностей. Найпростіший різновид мультимедійної технології – мультимедійна презентація. Цікавими і сучасними мультимедійними засобами є також електронні підручники й посібники, ігри, тренажери тощо, які потребують для своєї розробки певного досвіду педагога та володіння програмними засобами.

Кожна лекція або практичне заняття, де використовується мультимедійний посібник, складається з певної кількості кроків – структурних елементів (фреймів), що містять сукупність зображень, відео фрагментів, тексту та музичного матеріалу, об'єднаних за певною ознакою (наприклад, при написанні диктанту на заняттях «Сольфеджіо», використання електронного посібника дозволяє: прослухати музичний диктант, зробити його аналіз, пояснення і перевірку тощо).

Використання мультимедійної технології на лекційних, практичних, семінарських заняттях у вузі дозволяє підвищити наочність у представленні інформації; здійснювати словесний супровід наочної інформації; забезпечувати інтерактивність створених програмних засобів; використовувати багатосередовищне поле інформації за допомогою технічних засобів, перш за все, комп'ютера, в найбільш оптимальній для сприйняття та засвоєння формі учбово-інформаційного гіпермедійного середовища.

Термін учбово-інформаційне середовище ми розуміємо, зазвичай, як сукупність комп'ютерних засобів та способів їхнього функціонування, що використовуються для реалізації навчальної діяльності. До складу комп'ютерних засобів входять апаратні, програмні та інформаційні компоненти, способи, використання яких регламентуються в методичному забезпеченні освітнього процесу. Сучасні комп'ютерні і мультимедійні технології дозволили перейти до створення учбово-інформаційних середовищ нового типу, в основі яких лежить гіпермедійна модель

побудови. Такі середовища називають гіпермедійними учбово-інформаційними середовищами, вони відрізняються достатком і розмаїтістю матеріалу, форм і методів його подачі, а також свободою у виборі способу вивчення даного матеріалу [2].

Гіпермедійне учбово-інформаційне середовище з будь-якого навчального курсу складається з двох блоків: адміністративного та учбово-методичного. Адміністративний блок забезпечує обслуговування користувачів, а саме: реєстрацію, контроль умінь і навичок студентів, налаштування системи, адміністрування баз даних, статистичну обробку результатів тестування. Учбово-методичний блок включає всі необхідні освітні ресурси, необхідні при вивченні конкретної дисципліни, а саме: мультимедійний лекційний матеріал, інтерактивні навчальні завдання для тренінгу, засоби контролю знань студентів, інформаційно-довідкову систему і глосарій [2, с. 57].

У цілому, гіпермедійні учбово-інформаційні середовища забезпечують дистанційне навчання (distance learning, в російськомовних варіантах також – online навчання) – це навчання, в основі якого є використання інформаційно-комунікаційних технологій, в першу чергу таких, як Інтернет (7).

Всі вищеперераховані нові педагогічні технології навчання знаходять своє відображення у викладанні різних дисциплін на кафедрі інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, проведений в статті історичний аналіз парадигм інновацій в системі освіти дозволив визнати, що науково-технічний прогрес у XX–XXI сторіччях не тільки зумовив технологізацію численних галузей виробництва. Він зачепив і сферу культури, гуманітарні галузі знань, в яких генеральною ідеєю є гуманістичний світогляд, що передбачає відмову від авторитарного стилю мислення, терпимість, схильність до компромісу, шанобливе ставлення до чужої думки, інших культур, цінностей, вірувань. В основі такого процесу технологізації лежить формування нової методології, створення інноваційних парадигм навчання і виховання, в центрі уваги яких перебуває особистість.

Видатні педагоги XX сторіччя залишили цінну виховну, теоретичну і практичну спадщину, яка продовжує бути актуальною і

потребує глибокого пізнання й використання в сучасному педагогічному просторі. Засвоєння просвітницького, наукового і педагогічного доробку, накопиченого людством протягом століть, дає можливість об'єктивно оцінити педагогічні явища сьогодення і на основі цього сформулювати концептуальні засади сучасних інноваційних педагогічних технологій, які мають відношення до взаємодії науки, мистецтва і людських цінностей.

У перспективі планується більш детально зупинитися на інформаційних педагогічних технологіях: коучингу (Coaching), мультимедійних технологіях, модульного навчання та технологіях дистанційного навчання, що запроваджені в Інституті мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Боголюбов В. И. Эволюция педагогических технологий / В. И. Боголюбов // Школьные технологии. 2004. № 4. С. 12–21.
2. Денисова Л. В. Гіпермедійна модель побудови учбово-інформаційного середовища підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту / Л. В. Денисова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: [наук. монографія за ред. проф. С.С. Єрмакова]. Харків: ХДА ДМ, 2006. № 12. С. 53–57.
3. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе / М. В. Кларин. М.: Знание, 1989. 75 с.
4. Кларк М. Технология образования или педагогическая технология? / М. Кларк // Перспективы. 1983. С. 78–79.
5. Селевко Г. К. Традиционная педагогическая технология и ее гуманистическая модернизация / Г. К. Селевко М.: НИИ школьных технологий. 2005. 144 с.
6. Шевченко Л. С. Розвиток поняття «педагогічні технології» в педагогічній науці та практиці / Л. С. Шевченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 36. С. 484–490.
7. Morze, N. N., Hlazunova, O. N. (2008) Models of effective of information and communication and distance technologies in higher school. Information Technologies and Learning Tools, 6 (2).

REFERENCES

1. Bogolyubov, V. I. (2004). *Évolutsiyya pedahohicheskikh tekhnolohiyu*. [Evolution of pedagogical technologies]. Moscow.
2. Denisova L.V. (2006). *Hipermediyna model' pobudovy uchbovoinformatsiynoho sredovyssha pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya i sportu*. [A hypermedia model of building a training and information environment for training specialists in physical education and sports]. Kharkiv.

3. Klarin, M. V. (1989). *Pedagogicheskaya tekhnologiya v uchebnom protsesse*. [Pedagogical technology in the educational process]. Moscow.

4. Clark, M. (1983). *Tekhnologiya obrazovaniya ili pedagogicheskaya tekhnologiya?* [Educational technology or pedagogical technology?] Moscow.

5. Selevko, G. K. (2005). *Traditsyonnaya pedahohicheskaya tekhnolohyya y ee humanysticheskaya modernyzatsiyya*. [Traditional pedagogical technology and its humanistic modernization] Moscow.

6. Shevchenko, L. S. (2013). *Rozvytok ponyattya «pedahohichni tekhnolohiyi» v pedahohichniy nautsi ta praktytsi*. [Development of the concept of «pedagogical technologies» in pedagogical science and practice].

7. Morze, N. N., Hlazunova, O. N. (2008). *Modeli efektyvnykh informatsiyno-komunikatsiynykh ta dystantsiynykh tekhnolohiy u vyshchey shkoli*. *Informatsiyni tekhnolohiyi ta zasoby navchannya, 6 (2)*. [Models of effective of information and communication and distance technologies in higher school. Information Technologies and Learning Tools].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: проблеми формування виконавської компетентності у теорії та методиці інструментального навчання у вищій школі, фахова підготовка майбутніх педагогів-музикантів.

БУТЕНКО Тетяна Максимівна – викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: проблеми формування виконавської компетентності у теорії та методиці інструментального навчання у вищій школі, фахова підготовка майбутніх педагогів-музикантів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LIASHENKO Olga Dmitrievna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Chair of Instrumental and Performing Skills of the Art Institute of Kyiv University named after Borys Grinchenko.

Circle of scientific interests: problems of formation of executive competence in the theory and methodology of instrumental training in high school, professional training of future teachers-musicians.

BYTENKO Tetiana Maksymivna – Lecturer of the Chair of Instrumental and Performing Skills of the Art Institute of Kyiv University named after Borys Grinchenko.

Circle of scientific interests: problems of formation of executive competence in the theory and methodology of instrumental training in high school, professional training of future teachers-musicians.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2020 р.